

Review Paper

A Review on Role of Decentralization in Sustainable Rural Development Regarding Environmental Protection

Abolmohammad Bondori^{1*}, Bahman Khosravipour² and Ameneh Savari Mombeni³

¹PhD Scholar, Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture Engineering and Rural Development, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran

²Professor, Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture Engineering and Rural Development, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran

³Ph.D., Department of Agricultural Extension and Education, Faculty of Agriculture Engineering and Rural Development, Agricultural Sciences and Natural Resources University of Khuzestan, Mollasani, Iran

Article information

Received: March 25, 2023

Revised: June 09, 2023

Accepted: August 28, 2023

Keywords:

Decentralization
Management
Sustainable Development
Villagers

*Corresponding author:

phd.bondori.a62@asnrukh.ac.ir

Abstract

Rural development is one of the important bases of national development of any country and people's participation in this process is important. Different countries have paid attention to this issue in the form of local governments and by delegating powers and responsibilities. With the approval of the law on the establishment of self-sufficient in the country's villages in 1998, there have been changes in the country's rural management. Since 2004, the villagers have taken charge of the village administration as the new trustees. The goals of this research was to investigate the role of rural assistants in the process of management and development of rural with an emphasis on environmental protection issue. The current research is of applied research type and analytical-descriptive method. The findings showed that the most crucial factors affecting the role of rural assistants in sustainable rural development are economic, cultural and social, environmental and infrastructure variables. Therefore, the village councils, with the participation of the people and the use of the power and talent of women and men in the councils and village councils, pay attention preventing the destruction of pastures, to the protection of forests, monitoring water harvesting.

How to cite this paper: Bondori, A., Khosravipour, B., & Sawari Mobini, A. (2024). A review on role of decentralization in sustainable rural development regarding environmental protection. *Environ. Water Eng.*, 10(2), 1-14. <https://doi.org/10.22034/ewe.2023.390849.1858> (In Persian)

© Authors, Published by **Environment and Water Engineering** journal. This is an open-access article distributed under the CC BY (license <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The need for management and leadership in society has been abundantly mentioned in various sources. In today's world, societies are so interconnected that the absence of a suitable management model will lead to increasing isolation in every society. Meanwhile, villages are considered as the smallest unit of social organization in Iran, and this social unit cannot be without management organization in terms of the existence of social and economic relations and people's adherence to customary and civil laws. Most experts of development, especially rural development, believe that it is not possible to achieve sustainable development without the participation of people. In this direction, it is expected that with proper performance and local and cooperative management, it will be possible to take a step towards the development of the rural economy. After the Islamic revolution, the issue of people's participation and entrusting people's fate to themselves was emphasized and paid attention to by the officials of the Islamic Republic of Iran. For this purpose, the approval of the law on the organization of duties and elections of the country's Islamic councils and the election of mayors in 1996, as well as the law on the establishment of self-sufficient villages in the country's villages in 1998, there have been changes in the field of rural management in the country. Village councils and their role in sustainable rural development is one of the critical issues in the field of rural management, which as a participatory, executive and popular institution can play an important role in the process of sustainable rural development at the village level.

It can be said that the environment is one of the sensitive and vulnerable aspects of villages, which is less affected by various pollutants than cities. However, the expansion of the urban consumption pattern and the influx of some urban polluting sources into the boundaries of the villages and the change in the consumption pattern of the villagers have expanded the fields of environmental destruction in the villages. including loss of biodiversity, reduction of water resources and destruction of pastures. The research shows humans are the main cause of environmental hazards. According to specific social, cultural and personality conditions, each society shows a

different spectrum of dealing with the environment, from negative and destructive behaviors with the environment to positive and responsible behaviors. According to the objectives, this research is considered to be applied and in terms of method and nature, it is descriptive research. To collect information, the library method and the use of internet sites and scientific sources have been used.

Material and Methods

This article is compiled in a review-analytical form. Therefore, at first, by referring to databases and receiving domestic and foreign articles and available sources, the theoretical foundations, management and sustainable development of rural areas were studied. In addition, the philosophy of the rural institution was analyzed based on the existing literature. Finally, summarizing the contents and providing suggestions to improve the position and role of rural assistants in sustainable rural development. In this research, indicators such as economic, environmental, socio-cultural and infrastructure dimensions were considered as effective factors on the role of rural assistants in the management of sustainable rural development.

Results

The most important environmental aspect of rural development in the sustainable development of villages is the management of rural solid waste. The relationship between humans and the natural environment in villages is different from this type of relationship in cities. The livelihood of the villagers has a strong connection and dependence with nature; In addition, the formation of the artificial environment in villages, both in residential units and in the context of the village, is clearly influenced by their natural environment. This confirms the undeniable sensitivity and importance of the environment's role in achieving and designing the process of sustainable and all-round development in villages. The expansion of villages and the change in the quality of life of the village people has caused a change in the quantity and quality of production waste in the villages. In addition to causing disease, unpleasant smell and ugly scenery in the villages, the wastes pollute the water and soil and the roads of the village and endanger the environment of the village, which is considered as the biggest advantage of the villagers.

One of the main polluters of surface and underground water is the unsanitary disposal of chemical wastes in agriculture. Management of pesticide wastes after consumption in the field in order to prevent them from being released into water and soil is one of the most essential issues that creates new hopes and perspectives in order to protect the environment. Rural farmers by leaving the cans of pesticides after use, because of the amount of poison stored in them entering nature and not decomposing them, it can cause poisons to enter surface and underground water sources. In addition, pesticides can find their way to underground aquifers through soil layers and during water infiltration. The entry of these pollutants into drinking water supply sources can have adverse effects on human health and the environment in terms of strong resistance to environmental factors and toxicity to living organisms. Among the fields that the village assistants cannot participate in their creation and improvement can be planning for the separation of solid waste from the source,

Creation of sanitary burial sites for joint use of villagers at the level of village groups, planning to create home biocompost units in villages, equipping villagers with service machinery.

Conclusions

This research was carried out with the general purpose of investigating the role of rural assistants in sustainable rural development with an emphasis on environmental protection. The most key role of rural assistants in sustainable rural management is the environmental dimension. Today, the intellectual and cultural framework of sustainable rural development is of a collaborative and communicative type, which sustainable development experts consider to be equivalent to local participation. Therefore, for sustainable rural development, it is suggested that village councils pay more attention to the participation of local people through the processes of using the power and talents of men and women in councils and village councils, with special emphasis on protecting forests, monitoring the harvesting of water sources, and creating local recycling networks.

Data Availability

The article is a review and no data was generated or analyzed.

Conflicts of interest

The authors of this paper declared no conflict of interest regarding the authorship or publication of this article.

ISSN: 2476-3683

محیط زیست و مهندسی آب

Homepage: www.jewe.ir

مطالعه مروری

مروری بر نقش دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستایی با تأکید بر حفاظت از محیط-زیست

ابوالمحمد بندری^{۱*}، بهمن خسروی پور^۲ و آمنه سواری ممبنی^۳

^۱دانشجوی دکترا، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملاتانی، ایران
^۲استاد، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملاتانی، ایران
^۳دکتری، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی خوزستان، ملاتانی، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: [۱۴۰۲/۰۱/۰۵]	توسعه پایدار روستایی یکی از پایه‌های مهم توسعه ملی هر کشور است و به دلیل اهمیت مشارکت مردم در این فرآیند، کشورهای مختلف در قالب دولت‌های محلی و با تفویض اختیارات و مسئولیت‌ها به مردم محلی به این موضوع توجه کرده‌اند. به همین منظور با تصویب قانون ایجاد روستاهای خودکفا در روستاهای کشور در سال ۱۳۷۷ تغییراتی در مدیریت روستایی کشور به وجود آمده است. سرانجام از سال ۱۳۸۲ اهالی روستا به‌عنوان متولیان جدید مدیریت روستا را بر عهده گرفتند. هدف اصلی این پژوهش بررسی نقش دهیاران روستایی در فرآیند مدیریت و توسعه پایداری روستایی با تأکید بر حفاظت از محیط‌زیست است. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش پژوهش تحلیلی - توصیفی می‌باشد. یافته‌ها نشان داد که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر نقش دهیاران روستایی در توسعه پایدار روستایی متغیرهای اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، محیطی و زیرساختی است. لذا توصیه می‌شود دهیاری‌ها با مشارکت مردم محلی و استفاده از توان و استعدادهاى زنان و مردان در شوراها و دهیاری‌ها با تأکید بر حفظ جنگل‌ها، نظارت بر برداشت آب، ایجاد شبکه بازافت زباله و جلوگیری از تخریب مراتع را مورد توجه قرار دهند.
تاریخ بازنگری: [۱۴۰۲/۰۳/۱۹]	
تاریخ پذیرش: [۱۴۰۲/۰۳/۰۶]	
واژه‌های کلیدی: توسعه پایدار روستاییان دهیاری مدیریت	
*نویسنده مسئول: phd.bondori.a62@asnrkh.ac.ir	

نحوه استناد به این مقاله:

بندری، ابوالمحمد، خسروی پور، بهمن، & سواری ممبنی، آمنه. (۱۴۰۳). مروری بر نقش دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستایی با تأکید بر حفاظت از محیط‌زیست. محیط‌زیست و مهندسی آب. 10 (2) 262-274. <https://doi.org/10.22034/ewe.2023.390849.1858>

۱- مقدمه

از مهم‌ترین ابعاد توسعه روستایی، مدیریت روستایی است که نقش بسیار مهمی در هماهنگی فعالیت‌های توسعه روستایی بر عهده دارد (Izadi and Alavinejad 2018). مدیریت روستایی ابزاری برای تحقق نتایج مفید و پایدار است.

مدیریت موجب توانمندسازی روستاییان برای توسعه پایدار و کاهش فقر شده است (Barghi and Ghanbari 2017).

امروزه بیشتر صاحب‌نظران توسعه به‌ویژه توسعه روستایی معتقدند که دستیابی به توسعه پایدار بدون مشارکت آحاد مردم ممکن نیست (Heidari Sarban 2017). در این راستا،

انتظار می‌رود که با عملکرد شایسته و مدیریت محلی و مشارکتی بتوان در جهت توسعه اقتصاد روستایی گام برداشت (Ahmadi Meybodi et al. 2022). موضوع مشارکت مردم

و سپردن سرنوشت مردم به خود آن‌ها، پس از انقلاب اسلامی مورد تأکید و توجه مسئولان نظام جمهوری اسلامی قرار گرفت (Shayan et al. 2018). به همین منظور، با تصویب قانون

تشکیلات وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران در سال ۱۳۷۵ و نیز قانون تأسیس دهیاری‌های خودکفا در روستاهای کشور در سال ۱۳۷۷ در عرصه مدیریت روستایی کشور تحولاتی به وجود آمده است. درنهایت، از سال

۱۳۸۲ دهیاران، به‌عنوان متولیان جدید مدیریت روستایی، مدیریت روستایی را عهده‌دار شدند (Masrounejad et al. 2021)؛ و از اینرو عملاً یکی از اجزاء مدیریت محلی در سطح

نواحی روستایی شکل گرفت. سازمان‌های محلی مانند دهیاری‌ها و شوراهای روستایی می‌توانند نقش مهمی در توسعه پایدار روستایی به‌ویژه در حوزه‌هایی مانند کارآفرینی و اشتغال‌زایی جوانان روستایی داشته باشد (Azadi et al. 2011).

دهیاری‌های روستایی و بررسی نقش آن‌ها در توسعه پایدار روستایی از موضوعات مهم در حوزه مدیریت روستایی است که به‌عنوان نهاده مشارکتی، اجرایی و مردمی می‌توانند در سطح روستا نقش مهمی در فرآیند توسعه پایدار روستایی داشته باشد (Ajdari Fard and Ahmadvand 2011).

تشکیل دهیاری به‌عنوان نهادی محلی و غیردولتی در کشور از جمله اقداماتی است که به‌منظور سپردن امور روستاییان به خود آنان صورت گرفته است. ساختار مدیریت جدید روستایی در کشور از دو بخش شورای اسلامی روستا به‌عنوان نهاد

ضرورت وجود مدیریت و رهبری در جامعه در منابع گوناگون به‌وفور مورد اشاره واقع شده است. در جهان امروز جوامع آن‌چنان به هم گره‌خورده‌اند که نبود یک الگوی

مدیریتی مناسب انزوای روزافزون در هر جامعه را در پی خواهد داشت. در این میان، روستاها به‌عنوان کوچک‌ترین واحد

تشکیلات اجتماعی در ایران محسوب می‌شود که این واحد اجتماعی به لحاظ وجود مناسبات اجتماعی، اقتصادی و پایبند بودن افراد به قوانین عرفی و مدنی نمی‌تواند از تشکیلات

سازمان مدیریتی بی‌نیاز باشد (Izadi and Alavizadeh 2018). امروزه توجه به توسعه پایدار روستایی و همچنین، توجه به ساختار مدیریت روستایی از محورهای اساسی در

تحلیل مسائل روستایی است (Barghi and Ghanbari 2017; Ahmadi Meybodi et al. 2022). اساساً حوزه‌های روستایی به‌عنوان قاعده نظام سکونت و فعالیت ملی، نقش

اساسی در توسعه ملی ایفا می‌کنند، چراکه توسعه پایدار سرزمین درگرو پایداری فضاهای روستایی در ابعاد مختلف می‌تواند نقش مؤثری در توسعه منطقه‌ای و ملی داشته باشد (Sheikhi et al. 2012).

بر پایه آمارهای جمعیتی در سال ۱۳۳۵ حدود ۶۸/۵۹٪ از جمعیت کشور در روستاها زندگی می‌کردند. در دهه ۱۳۵۰ این میزان به ۵۲/۹۷٪ کاهش یافت و در ادامه روند رو به کاهش خود در سال ۱۳۹۰، سهم جمعیت

روستایی از کل جمعیت کشور فقط به ۲۸/۵۳٪ و در سال ۱۳۹۵ به ۲۵/۹٪ رسید (Irandoost et al. 2019). امروزه توسعه پایدار روستایی از مهم‌ترین چالش‌های برنامه‌ریزان و

سیاست‌گذاران به شمار می‌آید. به‌عبارت‌دیگر توسعه پایدار از اصول و اهداف عالی پروژه‌ها، سیاست‌ها و طرح‌های توسعه‌ای بر مناطق روستایی است. توسعه پایدار روستایی عبارت است

از مدیریت و حفظ منابع طبیعی موجود در روستا با مدیریت فنی، به‌نحوی که برآورده سازی مستمر نیازهای مردم روستا را تضمین کند (Ajdari Fard and Ahmadvand 2011).

مدیریت توسعه پایدار روستایی فرآیند چند جانبه‌ای است که شامل سه رکن مردم، دولت و نهاده‌های عمومی است (Hashemi et al. 2011). از زمانی که در مناطق روستایی

فرآیندهای سامانمند ساختاری حاکم شد، مفهوم مدیریت روستایی به‌عنوان راهبردی در جهت توسعه روستایی جایگاه ویژه‌ای در برنامه‌ریزی روستایی پیدا کرد. در این راستا، یکی

رفتارهای مثبت و مسئولانه از خود بروز می‌دهند (Seidi et al. 2020).

از این رو دهیاری‌ها یکی از نهادهای جدید در توسعه پایداری روستایی است که به‌عنوان نماینده‌ی دولت در روستاها نقش بسزایی در حل و فصل مشکلات و مسائل روستاییان به دولت بر عهده دارد. طبق ماده ۱۰ اساسنامه، تشکیلات و سازمان دهیاری‌ها مصوب مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۸ محترم دولت، حفظ و احیای فضای سبز روستایی و همچنین در برخی از بندهای مصوبه یادشده، از جمله بند ۱، بهبود وضع محیط‌زیستی روستا به‌عنوان یکی از وظایف دهیار شناخته‌شده است. هدف اصلی از انجام این پژوهش، بررسی نقش و جایگاه دهیاری‌ها در سیر تکاملی توسعه پایدار روستایی با توجه به اهمیت حفاظت از محیط‌زیست می‌باشد.

۲- مواد و روش‌ها

با توجه به اهداف، این پژوهش از نوع کاربردی به شمار آمده و از نظر روش و ماهیت، پژوهشی توصیفی است. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و استفاده از سایت‌های اینترنتی و منابع علمی استفاده شده است. بر این اساس ابتدا با مراجعه به پایگاه‌های اطلاعاتی و دریافت مقالات داخلی و خارجی و منابع موجود، به بررسی مبانی نظری، مدیریت و توسعه پایدار روستایی، پرداخته شد. همچنین فلسفه نهاد دهیاری بر اساس ادبیات موجود مورد واکاوی قرار گرفت. در نهایت به جمع‌بندی مطالب و ارائه پیشنهادها در جهت بهبود جایگاه و نقش دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستایی پرداخته می‌شود. در این پژوهش شاخص‌هایی همچون بُعد اقتصادی، زیست‌محیطی، اجتماعی - فرهنگی و عمرانی زیربنایی به‌عنوان عامل‌های مؤثر بر نقش دهیاری‌ها در مدیریت توسعه پایدار روستایی در نظر گرفته شد.

۳- یافته‌ها و بحث

در این قسمت متغیرهای تأثیرگذار بر نقش دهیاری‌ها در مسیر توسعه پایدار روستایی مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرند. در نهایت بر اساس تشخیص نحوه اثرگذاری هر کدام از فاکتورها بر نقش و جایگاه دهیاری‌ها بحث و پیشنهادهایی ارائه شده است.

۳-۱- توسعه پایدار روستایی

(تصمیم‌گیر) و دهیاری به‌عنوان نهاد (اجرایی) تشکیل شده که دارای استقلال حقوقی و مالی است (Ahmadi Meybodi et al. 2022). این ساختار علاوه بر استفاده از عوارض ملی، توانایی وضع و وصول عوارض محلی را نیز برای عرضه‌ی خدمات عمومی دارد (Naderi Mehdi 2015). دهیاران عامل پیوند و هم‌افزایی ساختار حاکمیت و نظارت در انتهای هرم سلسله‌مراتب هستند. این دو نهاد مردمی دو بال مدیریت روستایی را تشکیل می‌دهند که در صورت هماهنگی و همراهی دولت می‌توانند نقطه پایانی بر خلأ تاریخی مدیریت روستاها باشند (Estelagi 2012).

می‌توان گفت محیط‌زیست یکی از ابعاد حساس و آسیب‌پذیر روستاها می‌باشد که نسبت به شهرها کم‌تر تحت تأثیر آلاینده‌های مختلف قرار گرفته است. حال آنکه گسترش الگوی مصرف شهری و هجوم بعضی منابع آلاینده شهری به حریم روستاها و تغییر الگوی مصرف روستاییان زمینه‌های تخریب محیط‌زیست در روستاها را گسترش داده است (Ahangari Kiasri and Chermchian Langroudi 2018). از جمله از بین رفتن تنوع زیستی، کاهش منابع آب و تخریب مراتع (Imani et al. 2023). به طوریکه کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی میزان فرسایش خاک در ایران را سه برابر شاخص جهانی (دو میلیارد تن در سال) و میانگین تخریب جنگل‌های کشور را $26/9 \text{ ha/yr}$ اعلام نمودند (Seidi et al. 2022). در حال حاضر، مسئله محیط‌زیست، به‌عنوان میراث مشترک تمدن‌ها، موضوعی جهانی به شمار می‌آید و آلودگی‌های محیط‌زیستی چالش بحث‌انگیز موضوع قرن حاضر است (Shahpsand et al. 2021). کشور ایران در رده‌بندی EPI در سال ۲۰۲۰، با کسب رتبه ۶۷ و امتیاز ۴۸، نسبت به سال ۲۰۱۸ (رتبه ۸۰) از وضعیت بهتری برخوردار شده بود. طبق آخرین شاخص عملکرد محیط‌زیست منتشرشده سال ۲۰۲۲ با امتیاز $34/5$ و در رتبه ۱۳۳ یعنی با سقوط ۶۶ پله‌ای نسبت به سال (۲۰۲۰) در بین ۱۸۰ کشور جهان به خود اختصاص داده و در رده کشورهایی با عملکرد خیلی ضعیف در محیط‌زیست قرار دارد (Wolf et al. 2022). عامل اصلی در شکل‌گیری مخاطرات محیط زیستی انسان است (Imani et al. 2023). هر جامعه‌ای برحسب شرایط خاص اجتماعی، فرهنگی و شخصیتی، طیف متفاوتی از برخورد با محیط‌زیست را از رفتارهای منفی و مخرب با محیط تا

ایران تخریب می‌شوند. فرسایش خاک نیز از 1×10^9 tonnes در سال ۱۳۵۱، $2/5 \times 10^9$ tonnes در سال ۱۳۷۲ و 4×10^9 tonnes در سال ۱۳۸۲ افزایش یافته است. به اعتقاد بسیاری از صاحب‌نظران، دودسته عوامل در ناپایداری منابع طبیعی تجدیدشونده تأثیرگذار هستند. یک دسته از این عوامل مربوط به اقلیم و تغییرات شرایط آب و هوایی و زمین‌شناسی هستند و دسته دوم، که اهمیت بیشتری دارند، عوامل انسانی هستند (Rostami et al. 2015). انعقاد تفاهم‌نامه همکاری مشترک با سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور، احداث ۳۱۳ بوستان روستایی، برگزاری دوره‌های آموزش فضای سبز، شناسایی و تعیین روستاهای هدف، تهیه پوستر، تشکیل گروه‌های داوطلب یاریگران طبیعت و همیاران طبیعت، همکاری با ستاد ملی نهضت سبز به‌منظور حفظ، احیاء و توسعه فضای سبز، تهیه طرح تیپ اجرایی بوستان‌های روستایی از جمله نقش‌های اساسی دهیاری‌ها در فضای سبز و منابع طبیعی تجدیدشونده می‌باشند (Estelagi 2012). مهم‌ترین بُعد زیست‌محیطی دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستاها مدیریت پسماندهای جامد روستایی است. ارتباط انسان با محیط طبیعی در روستاها متفاوت از این نوع ارتباط در شهرها می‌باشد. معیشت روستاییان پیوند و وابستگی شدیدی با طبیعت دارد؛ به‌علاوه، شکل‌گیری محیط مصنوع در روستاها، چه در واحدهای مسکونی و چه در بافت روستا، به‌وضوح متأثر از محیط طبیعی آن‌هاست. این امر مؤید حساسیت غیرقابل‌انکار و اهمیت نقش محیط‌زیست در دستیابی و طراحی روند توسعه پایدار و همه‌جانبه در روستاها می‌باشد (Amar 2014). گسترش روستاها و تغییر در کیفیت زندگی مردم روستا موجب تغییر در کمیت کیفیت پسماند تولیدی در روستاها شده است. پسماندها علاوه بر ایجاد بیماری، بوی بد و مناظر زشت در روستاها موجب آلوده کردن آب‌وخاک و معابر روستا شده و محیط‌زیست روستا را که به‌عنوان بزرگ‌ترین مزیت روستاییان به‌حساب می‌آید در معرض خطر قرار می‌دهد (Sheikhi and Hassanian 2014).

بررسی انجام‌شده نشان می‌دهد متغیرهای مسائل حفظ، نگهداری، احیا و حراست از منابع طبیعی، منابع آبی، منابع خاکی، نصب سطل زباله در روستا، دسترسی به آب شرب سالم، تملک اراضی موردنیاز برای توسعه روستا، نگهداری از تأسیسات و اموال عمومی، حفظ بهداشت محیط روستا، دفع

محیط‌زیست یکی از ارکان بسیار مهم حیات و توسعه محسوب می‌شود (Bondori et al. 2021). از دهه ۱۹۸۰، راهبرد اصلی عملی کردن توسعه پایدار در بخش روستایی تأکید بر عواملی بوده که بیشتر از جنبه مشارکتی با جوامع محلی برخوردارند. آنچه در برنامه‌ریزی مدیریت روستا مهم است رسیدن به فرآیند توسعه پایدار و درنهایت مدیریت پایدار با در نظر گرفتن ابعاد محیط‌زیستی منطقه و البته با جلب مشارکت مردم محلی است. مشارکت روستایی یکی از سیاست‌های محوری توسعه و نظام برنامه‌ریزی مدیریت روستایی است و توجه به این موضوع می‌تواند نقش مهمی در پیشرفت نظام مدیریتی کشور و تحقق اهداف توسعه پایدار داشته باشد (Ahangari Kiasri and Chermchian Langroudi 2018). مدیریت محلی در مباحث توسعه روستایی در کشور، در سطوح پایین هرم حاکمیت به‌بخشدار و دهیار ختم می‌شود. دهیاری‌ها به‌عنوان یک‌نهاد عمومی و غیردولتی، با شخصیت حقوقی مستقل و با درخواست روستاییان و مجوز وزارت کشور باهدف بهبود و توسعه شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و زیست‌محیطی - کالبدی در هر روستا تشکیل می‌شود (Bahmani et al. 2020). حال با توجه به این‌که ارتباط منطقی و تنگاتنگی بین مدیریت و توسعه روستایی وجود دارد، باید با اتخاذ سیاست‌ها و برنامه‌های اصولی و با در نظر گرفتن خلأ موجود در شیوه‌های فعلی مدیریت روستایی، گام اساسی و مؤثر را در راستای توسعه پایدار روستایی برداشت (Masrounejad et al. 2021). بنابراین، با توجه به وظیفه دهیاری‌ها در امر توسعه و آبادانی روستا، حفظ محیط‌زیست، اشتغال‌زایی جوانان و بهبود کیفیت زندگی روستا حائز اهمیت فراوان است.

۳-۱-۱- بُعد محیط‌زیستی

پایداری محیط‌زیستی یکی دیگر از ابعاد توسعه پایدار روستایی است. در این رابطه مهم‌ترین رکن برنامه‌ریزی روستایی، نهادهای محلی با مشارکت مردم است که با استفاده از نقشه‌های کاربری زمین اقدام به برنامه‌ریزی کالبدی روستا با محوریت حفظ محیط‌زیست و بهبود محیط طبیعی می‌کنند. تنظیم، اجرا و نظارت بر اجرای پروژه‌ها نیز با مشارکت مقامات فدرال، محلی و مردم روستا انجام می‌شود (Ahangari Kiasri and Chermchian Langroudi 2018). طبق آمار موجود سالانه ۱۰۰۰۰۰ مرتع و ۹۰۰۰۰ ha هزار از جنگل‌های

مهم‌ترین چالش قرن حاضر است (Savari et al. 2022). حفاظت از آب‌وخاک جزو اصولی‌ترین پایه‌های توسعه پایدار است. بی‌توجهی به حفاظت آب می‌تواند عواقب جبران‌ناپذیری را از نظر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برای کشور به دنبال داشته باشد (Savari et al. 2022). یکی از آلوده‌کننده‌های اصلی آب‌های سطحی و زیرزمینی دفع غیربهداشتی ضایعات سموم شیمیایی در کشاورزی است. (Bondori et al. 2020). مدیریت ضایعات آفت‌کش‌ها پس از مصرف در مزرعه به منظور ممانعت از رها کردن آن‌ها در آب‌وخاک از ضروری‌ترین مسائلی است که امیدها و چشم‌اندازهای جدیدی در راستای حفظ محیط‌زیست ایجاد می‌کند (Bondori et al. 2018). کشاورزان روستایی با رها کردن قوطی‌های آفت‌کش‌ها بعد از استفاده در اثر ورود مقدار سمی که در آن‌ها ذخیره هست به طبیعت و عدم تجزیه آن‌ها می‌تواند سبب ورود سموم به منابع آب‌های سطحی و زیرزمینی شود. علاوه بر آن، آفت‌کش‌ها می‌توانند از طریق لایه‌های خاک و در حین نفوذ آب به سفره‌های زیرزمینی راه پیدا کنند. ورود این مواد آلاینده به منابع تأمین آب شرب به لحاظ مقاومت شدید در برابر عوامل محیطی و سمیت برای موجودات زنده، می‌تواند اثرات سوء بر سلامتی انسان و محیط‌زیست داشته باشد (Bondori et al. 2019).

شکل ۱- دفع غیربهداشتی قوطی‌های سموم شیمیایی پس از استفاده، بهار سال ۱۳۹۶، روستاهای دشت مغان استان اردبیل
Fig. 1 Unsanitary disposal of cans of chemical poisons after use, spring of 2016, villages of Dasht Maghan, Ardabil province, Iran

از جمله زمینه‌هایی که دهیاری‌ها نمی‌توانند در ایجاد و بهبود آن‌ها مشارکت داشته باشند می‌توان به برنامه‌ریزی برای تفکیک از مبدأ پسماندهای جامد، ایجاد سایت‌های دفن بهداشتی برای استفاده مشترک دهیاری‌ها در سطح مجموعه-های روستایی، برنامه‌ریزی برای ایجاد واحدهای بیوکمپوست

بهداشتی زباله‌ها و غیره در زمینه متغیر بعد محیط‌زیستی در مدیریت توسعه پایدار روستایی نقش اساسی دارند و برخی از پژوهش‌گران این عوامل تأثیرگذار بر توسعه پایدار روستایی توسط دهیاری‌ها گزارش کرده‌اند (Izadi and Alavinejad, 2018; Bahmani et al. 2020).

Ahmadvand (2014) بیان کرد که بیش‌ترین فعالیت دهیاری در بعد محیط‌زیستی در جلوگیری از آلودگی آب‌وخاک در روستا بوده، به‌گونه‌ای که این مؤلفه رتبه اول عملکرد محیط‌زیستی را به خود اختصاص داده است. Abdul (2014) et al. در مطالعه‌ای به بررسی سیستم مدیریت پسماند در نوار ساحلی استان مازندران پرداختند. یافته‌های این پژوهش نشان داد که دفع غیراصولی پسماند در نوار ساحلی منطقه مورد مطالعه در بندرعباس را در معرض تخریب و آسیب‌های محیط‌زیستی بسیاری قرار داده است. دفع غیربهداشتی ضایعات آفت‌کش‌ها پس از استفاده در مزرعه در روستاها عواقب بسیار خطرناکی را بر محیط‌زیست و کشاورزی، مانند آلودگی آب‌های سطحی و زیرزمینی، از بین رفتن دشمنان طبیعی آفات، سمی شدن خاک، بیماری‌های خطرناک در انسان‌ها و غیره بر جا می‌گذارد (Bondori et al. 2020). Ahangari Kiasri and Chermchian Langroudi (2017) به بررسی عوامل موثر بر میزان مشارکت دهیاران در حفظ و نگهداری از محیط زیست روستایی شهرستان ساری پرداختند. نتایج نشان داد اکثریت پاسخ‌گویان ۶۴/۶٪ میزان مشارکت در حفاظت از محیط‌زیست خود را در حد "زیاد" و ۲۰٪ از پاسخ‌گویان میزان مشارکت در حفاظت از محیط‌زیست خود را در حد "خیلی- زیاد" گزارش کردند، بنابراین بیشتر افراد ۸۰٪ از محیط‌زیست زیاد و خیلی زیاد حفاظت کرده بودند. در پژوهشی دیگر به بررسی عوامل تعیین کننده رفتارهای حفاظت از محیط‌زیست در مناطق روستایی شهرستان تبریز پرداخته شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین انجام رفتارهای حفاظت از محیط‌زیست از سوی روستاییان برحسب وجود/عدم وجود تشکل‌های محیط‌زیستی، تفاوت معنی‌دار وجود داشت، به‌نحوی که روستاییان در مناطق دارای تشکل به میزان بیش‌تری رفتارهای حفاظت از محیط‌زیست را بروز می‌دادند (Safa et al. 2020).

در عصر حاضر مسئله آب در بسیاری از نقاط جهان به فاکتور محدودکننده توسعه در بخش‌های مختلف تبدیل شده است و

گسترش صنایع تولیدی، اشتغال‌زایی مناسب و گسترش صنایع تولیدی، فعالیت‌های پیرامون توسعه کشاورزی و غیره در زمینه متغیر بُعد اقتصادی دهیاری‌ها نقش اساسی در مدیریت توسعه پایدار روستایی دارند و همچنین این متغیرها توسط محققان دیگر گزارش شده است (Bahmani et al. 2020; Barghi and Ghanbari 2017). بیشترین فعالیت دهیاری در بعد اقتصادی و منابع معطوف به «تلاش در زمینهٔ نوسازی اماکن» و «تلاش در زمینهٔ افزایش رفاه» بوده است، به‌گونه‌ای که این مؤلفه‌ها رتبه‌های اول و دوم عملکرد اقتصادی و منابع را به خود اختصاص داده‌اند؛ پس‌از آن، کاهش فقر و فقرزدایی در رتبه سوم قرار گرفته و بیشترین فعالیت نیز معطوف به فقرزدایی بوده است (Ahmadvand 2014).

۳-۱-۳- بعد اجتماعی - فرهنگی

سرمایه اجتماعی در محیط روستا به‌منظور گسترش، شاخه‌ها و عناصر تشکیل‌دهنده مانند مشارکت، اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها به کار گرفته می‌شود. بنابراین، امروزه در روستاها نقش و اهمیت «سرمایه اجتماعی» در تکامل فرهنگی و اقتصادی، نسبت به عوامل دیگر مهم‌تر است و ضعف یا فقدان آن کارکرد دهیاری‌ها را با مشکل مواجه می‌کند و از طرفی دهیاری‌ها می‌توانند با بهبود عملکرد خویش در افزایش سرمایه اجتماعی و نهایتاً توسعه روستاها نقش به‌سزایی را ایفا کنند (Estelagi 2012). بررسی انجام‌شده نشان می‌دهد متغیرهای رفاهی، آگاهی، سرمایه اجتماعی، تربیتی، تشویق و ترغیب روستاییان به مشارکت، کمک‌رسانی در مواقع بحران، چگونگی همکاری با شورا، کمک به حل اختلاف و دعاوی مردم، همکاری با نیروی انتظامی منطقه جهت ایجاد برقراری نظم و امنیت در روستا، تلاش در جهت برپایی کلاس‌های آموزشی و غیره... در زمینهٔ متغیر بُعد اجتماعی - فرهنگی دهیاری‌ها در مدیریت توسعه پایدار روستایی نقش اساسی دارند و برخی از محققین این عوامل تأثیرگذار بر توسعه پایدار روستایی توسط دهیاری‌ها گزارش کرده‌اند (Izadi and Alavinejad 2018; Barghi and Ghanbari 2017; Bahmani et al. 2020). یافته‌های پژوهش (Ahmadvand 2014) در بُعد اجتماعی - فرهنگی دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستایی حاکی از آن است که بیشترین فعالیت دهیاری در معرفی خانواده‌های بی-سرپرست و بی‌بضاعت به سازمان بهزیستی و کمیته امداد بوده، به‌گونه‌ای که این مؤلفه رتبه اول عملکرد اجتماعی - فرهنگی

خانگی در روستاها، تجهیز دهیاری‌ها به ماشین‌آلات خدماتی اشاره نمود. در شکل‌های (۱ و ۲) تصاویری از رهاسازی قوطی‌های سموم کشاورزی در طبیعت آمده است (Bondori et al. 2019).

شکل ۲- دفع غیربهداشتی قوطی‌های سموم شیمیایی پس از استفاده، بهمن‌ماه سال ۱۴۰۱، روستای عرب لو توابع شهرستان شوشتر، استان خوزستان

Fig. 2 Unsanitary disposal of chemical poison cans after use, February 1401, Arab Lo village, Shushtar city. Khuzestan province, Iran

۳-۱-۲- بعد اقتصادی

مهم‌ترین نقش دهیاری‌ها در بعد اقتصادی ایجاد اشتغال‌زایی و توانمندسازی ساکنان روستایی از طریق کارآفرینی است. با توجه به اهمیت کارآفرینی بررسی‌های وضعیت اقتصادی گویای این مهم است که توسعه و رشد کارآفرینی در امور روستایی، یکی از مهم‌ترین راه‌های بهبود مشکلات اقتصادی کشورهای درحال توسعه و پیشگیری از تسریع شدن آن در آینده می‌باشد. از این رو حفظ جمعیت روستایی و رونق بخشیدن به رشد آن به‌منظور رسیدن به ابعاد مختلف توسعه اقتصادی نیازمند کارآفرینی کوچک و متوسط مقیاس است؛ بنابراین کارآفرینی روستای راهکاری جدید در نظریه‌های توسعه برای توانمندسازی و ظرفیت‌سازی مناطق روستایی و همین‌طور راهکاری برای دستیابی به توسعه پایدار به شمار می‌رود؛ اما بیشتر این جوامع از آمادگی لازم برای تأمین نیازهای ضروری مانند سرمایه، فناوری اطلاعات برخوردار نیستند (Valaei et al. 2015). در نتیجه برای کمک به جوامع روستایی نیاز به بسترسازی برای کارآفرینی است که خود نیازمند شناخت مدیران محلی روستا از جمله دهیاری‌ها است. بررسی انجام‌شده نشان می‌دهد متغیرهای کمک صنایع، درآمدزایی، بودجه‌بندی، وصول عوارض، نظارت بر معاملات، نظارت بر خرید و فروش تولیدات، ایجاد اشتغال و

دستورالعمل‌های کاربردی، کمک به قانون‌گذاری در رابطه با ایمنی روستاها، مطالعه و پژوهش، تعیین دهیار به‌عنوان مدیر بحران در روستا می‌باشد (Estelagi 2012). بررسی انجام‌شده نشان می‌دهد متغیرهای مسائل بهداشت و درمان، تأسیسات گاز عمومی، برق، آب آشامیدنی، پروژه و توسعه‌ای و عمرانی، توسعه شبکه معابر روستا، احداث فضای سبز در روستا، تلاش در جهت ایجاد اماکن عمومی (غسالخانه، سرویس‌های بهداشتی، کتابخانه)، نظارت بر ساخت و ساز مسکن روستایی، کمک به اجرای طرح‌های عمرانی و زیربنایی نظارت بر ساخت راه و غیره در زمینه متغیر بعد عمرانی و زیربنایی دهیاری‌ها نقش اساسی در مدیریت توسعه پایدار روستایی دارند و همچنین این عوامل تأثیرگذار بر توسعه پایدار روستایی توسط محققین دیگر گزارش شده است (Izadi and Barghi and Ghanbari 2017; Alavinejad 2018; یافته‌ها روشن ساخت که بیش‌ترین فعالیت دهیاری در بعد عمرانی و زیربنایی معطوف به مقوله بهداشت و درمان بوده، به‌گونه‌ای که این مؤلفه رتبه اول عملکرد عمرانی و زیربنایی را به خود اختصاص داده است (Ahmadvand 2014).

۴- نتیجه‌گیری

این پژوهش باهدف کلی بررسی نقش دهیاری‌ها در توسعه پایدار روستایی با تأکید بر حفاظت از محیط‌زیست انجام شد. در جمع‌بندی کلی می‌توان نتایج پژوهش را در موارد زیر خلاصه نمود.

۱- مهم‌ترین نقش دهیاری‌ها در مدیریت پایدار روستایی بعد محیط‌زیستی می‌باشد و بعد اقتصادی توجه و فعالیت کم‌تری را بعد از بعد محیط‌زیستی به خود اختصاص داده است.

۲- از دیگر عوامل مؤثر و تأثیرگذار نقش دهیاری‌ها در مدیریت پایدار روستایی، بعد اجتماعی - فرهنگی و بعد عمرانی - زیربنایی می‌باشد.

۳- به طور کلی ابعاد اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی، محیط‌زیستی و عمرانی-زیربنایی با تأکید بر آموزش روستاییان و تشکیل گروه‌های مختلف محلی، فرهنگ‌سازی و ترویج مشارکت گروهی مهم‌ترین عوامل مؤثر و تأثیرگذار بر نقش دهیاری‌ها در مدیریت پایدار روستایی می‌باشند.

را به خود اختصاص داده است. افزون بر این، در حیطه‌های برگزاری دوره‌های ترک اعتیاد، معرفی محصولات کشاورزی و تولیدات صنعتی و صنایع‌دستی روستا در مراکز شهری و جلوگیری از تکدی‌گری و واداشتن متکدیان به کار، کمترین عملکرد گزارش شده است.

۳-۱-۴- بعد عمرانی و زیربنایی

دهیاری‌ها نقش اساسی را در کنترل و نظارت بر ساخت و ساز-های روستایی را دارا خواهند بود نقش دهیاری‌ها در بهسازی بافت روستا از جمله بهسازی بافت‌های روستایی از مصالح بومی استفاده می‌کنند. لذا در سطح ملی به‌منظور ترویج استفاده از مصالح بومی با اولویت مناطق محروم و روستاهای کویری و مناطق مرزی جهت سنگ‌فرش نمادین گذرگاه‌هایی خاص، با ترکیبی از قلوه‌سنگ رودخانه‌ای و بتن اعتباراتی جهت این امر تخصیص یافته است (Estelagi 2012). طرح هادی مهم‌ترین سند رسمی و قانونی توسعه و عمران یک روستا در کشور است و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با همکاری مدیریت محلی روستا، اقدام به تهیه و اجرای طرح هادی روستایی می‌کند. همچنین، بر اساس اهداف طرح هادی و اساسنامه تشکیلات دهیاری، دهیار نقش مستقیم و مدیریتی در اجرای طرح هادی روستایی دارد (Heidari and Hazrati 2018). راه روستایی یکی از مهم‌ترین خدمات زیربنایی است که نقش و جایگاه ویژه‌ای در توسعه مناطق روستایی ایفاء می‌کند، به‌طوری‌که از آن به‌عنوان شریان حیاتی هر منطقه یاد می‌کنند. جاده‌ها علاوه بر حمل تولیدات زراعی، عامل اصلی جابجایی مسافران و پیونددهنده مناطق روستایی و شهرها می‌باشند. از این رو به‌منظور گسترش ارتباط متقابل شهر و روستا و تأثیرپذیری مناطق روستایی از توسعه شهری از یکسو و در راستای تثبیت جمعیت و افزایش انگیزه مانایی روستاییان از سوی دیگر، شکل‌گیری تعاونی دهیاری‌ها به‌منظور توسعه کالبدی و فیزیکی روستاها به‌ویژه جاده‌های روستایی امری اجتناب‌ناپذیر است (Bahmani et al. 2020). بدین ترتیب، دهیار که نقش شهردار را در روستا بازی می‌کند در تهیه، تصویب و اجرای طرح هادی نقش مستقیم دارد. روستاهای کشور به دلیل پراکندگی فاقد ایمنی و آمادگی کافی برای مقابله با تهدیدات عوامل طبیعی و آتش‌سوزی می‌باشند. لذا مکان‌یابی پایگاه آتش‌نشانی در روستاهای کشور، تجهیز دهیاری‌ها به تجهیزات آتش‌نشانی، آموزش ایمنی و آتش‌نشانی، تهیه

آب، ایجاد شبکه‌های محلی بازیافت زباله‌ها و جلوگیری از تخریب محیط‌زیست ضروری می‌باشد.

دسترسی به داده‌ها

این پژوهش مروری است و در آن داده‌ای تولید و یا آنالیز نشده است.

تضاد منافع نویسندگان

نویسندگان این مقاله اعلام می‌دارند که، هیچ‌گونه تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

امروزه چارچوب فکری و فرهنگی توسعه پایدار روستایی از نوع مشارکتی و ارتباطی است که صاحب‌نظران توسعه پایدار آن را معادل مشارکت محلی می‌دانند. از این رو، دستیابی به توسعه پایدار و حفاظت از منابع طبیعی روستاها یکی از اهداف اساسی در فرآیند توسعه پایدار روستایی به شمار می‌آید. لذا پیشنهاد می‌شود دهیاری‌ها برای توسعه پایدار روستایی توجه بیشتری به مشارکت دادن مردم محلی از طریق فرایندهای به‌کارگیری توان و استعدادهای مردان و زنان در شوراها و دهیاری‌ها با تأکید ویژه بر حفاظت از جنگل‌ها، نظارت بر برداشت از منابع

References

- Abduli, M. A., Mehrdadi, N., & Rezazadeh, M. (2014). Coastal solid waste management in Mazandaran Province. *J. Environ. Stud.*, 40(4), 861-873. DOI: [10.22059/JES.2014.53003](https://doi.org/10.22059/JES.2014.53003) [In Persian].
- Ahangari Kiasri, H., & Chermchian Langroudi, M. (2018). Investigating the effective factors on the participation of villagers in the preservation and maintenance of the rural environment of Sari city. *Manand Environ.*, 16(1), 1-12. DOI: [20.1001.1.15625532.1397.16.1.1.2](https://doi.org/20.1001.1.15625532.1397.16.1.1.2) [In Persian].
- Ahmadi Meybodi, S. J., Ahmadian, M. A., & Jafari, H. (2022). Spatial analysis of the performance of village councils in the development of the rural economy of the central part of Mashhadcounty. *Geograp. Region. Develop.*, 20(1), 155-186 DOI: [10.22067/jgrd.2022.74314.1099](https://doi.org/10.22067/jgrd.2022.74314.1099) [In Persian].
- Ahmadvand, M. (2014). Investigating the impact of village councils on sustainable rural development in Boyer Ahmad city. *Village Develop.*, 17(3), 23-42. DOI: [10.30490/RVT.2018.59403](https://doi.org/10.30490/RVT.2018.59403) [In Persian].
- Ajdari Fard, F., & Ahmadvand, M. (2011). Analyzing the performance of Islamic councils in the path of sustainable rural development (case study: Semiram county). *Rural Research.*, 2(3), 75-98 [In Persian].
- Amar, T. (2014). Analysis of environmental challenges in rural areas with emphasis on solid waste (case study: Anzali, Rasht and Rudbar counties). *Res. Rural Plan.*, 4(3), 141-155 [In Persian].
- Azadi, S., Mousavi Matlob, S., Rezaei, A., & Aghei, H. (2011). Rural management with emphasis on the role of villagers in the sustainable development of villages. *National Rural Develop. Conference*, 1-5 [In Persian].
- Bahmani, S., Sahneh, B., & Najafi Kani, A. (2020). The role of Dehiari cooperative company in the physical-spatial development of rural areas (case study: villages in the central part of Gorgancounty). *Geogra.*, 18 (66), 98-109 [In Persian].
- Barghi, H., & Ghanbari, Y. (2017). Investigating the influencing factors on the performance of villagers in the rural areas of Isfahan county. *Village Develop.*, 20 (1), 1-15. DOI: [10.30490/RVT.2017.59489](https://doi.org/10.30490/RVT.2017.59489) [In Persian].
- Bondori, A., Bagheri, A., Allahyari, M. S., & Damalas, C.A., 2019. Pesticide waste disposal among farmers of Moghan region of Iran: current trends and determinants of behavior. *Environ. Monit. Assess.*, 191(1), 1-9. DOI: [10.1007/s10661-018-7150-0](https://doi.org/10.1007/s10661-018-7150-0)
- Bondori, A., Imani, B., Norozi, A., Mohammadi, M., & Jamshidi, O. (2020). Analysis of Factors Affecting Management Behavior of Rural Wheat Producers towards Pesticide Waste in Qorveh County. *Environ. Water Eng.*, 6(2), 185-191. DOI: [10.22034/jewe.2020.231209.1361](https://doi.org/10.22034/jewe.2020.231209.1361) [In Persian].
- Bondori, A., Norozi, A., Mohammadi, M., Ghobadpoor, R., & Mohsannasab, F. (2021). Analyzing Factors Affecting Environmental Behavior of Tourists during Nowruz in Susan Plain, Izeh County. *Environ. Water Eng.*, 7(3),

- 541-546. DOI: [10.22034/JEWE.2021.262519.1485](https://doi.org/10.22034/JEWE.2021.262519.1485) [In Persian].
- Bondori, A., Bagheri, A., & Sookhtanlo, M. (2018). Mechanisms of pesticides use management among farmers in Moghan plain of Ardabil Province (Doctoral dissertation, University of Mohaghegh Ardabili), [In Persian].
- Estelagi, A. (2012). Examining the model of rural management in Iran with an emphasis on the local and cooperative management of villagers. *Geogra.*, 10 (32), 239-258 [In Persian].
- Hashemi, S., Matiei Langroudi, H., Qadiri Masoom, M., Rezvani, M., & Moghimi, M. (2011). Explaining the role of village councils and Islamic councils in the development of rural entrepreneurship (case study: Bahabad, Yazd province). *Rural Res.*, 2(1), 114-93 [In Persian].
- Heidari Sarban, V. (2017). Investigating the effects of social capital in rural governance (case study: villages of Ardabil county). *Social-Cul. Develop. Stud.*, 6(2), 9-44. [In Persian].
- Heidari, M.T., and Hazrati, M. (2018). Evaluation of the performance of village councils in advancing the goals of rural leadership projects (case study: Zanzan county) (scientific article of the Ministry of Science). *Geogra.*, 17 (61), 171-185 [In Persian].
- Imani, B., Bondari, A., & Norozi, A., (2023). Factors affecting villagers, environmental behaviors (Case study: central district of Ardabil county). *Environ. Res.*, 301-316. DOI: [10.22034/EIAP.2023.170000_9](https://doi.org/10.22034/EIAP.2023.170000_9) [In Persian].
- Irandoost, K. Ashuri, K., & Tolai, R. (2019). The necessity of identifying villages with development potential in the planning process; Case example: Bijar county. *Spatial Plan.*, 9(3),40-70. DOI: [10.22108/SPPL.2019.113925.1321](https://doi.org/10.22108/SPPL.2019.113925.1321) [In Persian].
- Izadi, A., & Alavizadeh, A. (2018). Analyzing the role of psychological ability of villagers in the process of rural management and development (case study: Rashtkhar district). *Geogra. Explor. Desert Area.*, 6(1), 199-227. DOI: [10.29252/GRD.2018.1248](https://doi.org/10.29252/GRD.2018.1248) [In Persian].
- Masrounejad, N., Moulai Hashjin, N., Pourramzan, A., & Basit Qureshi, M. (2021). Explaining the effective factors on the efficiency, effectiveness of management, and rural participation in the development of the villages of Soumesara county with a good governance approach. *Human Geogr. Res.*, 53(4), 1523-1541. DOI: [10.22059/JHGR.2021.303827.1008129](https://doi.org/10.22059/JHGR.2021.303827.1008129) [In Persian].
- Naderi Mehdi, K. (2015). Analyzing the inhibiting factors of modern rural management in Hamadan province. *Rural Res.*, 6(1),187-208. DOI: [10.22059/JRUR.2015.54237](https://doi.org/10.22059/JRUR.2015.54237) [In Persian].
- Rostami, S., Mozafari, F., Rahimi Moghadam, J. & Zulfaqari, A. (2015). Evaluation of the performance of village councils in rural development (case study: village councils of Ivan county, Ilam province). *Hous.Village Environ.*, 34(149), 103-119. DOI: <http://jhre.ir/article-1-397-fa.html> [In Persian].
- Safa, L., & Mohammadian Saqin Sara, V. (2020). Determinants of environmental protection behaviors in rural areas of Tabriz county. *Environ. Edu.Sustain. Develop.*, 8(3), 116-97. DOI: [10.30473/ee.2020.6766](https://doi.org/10.30473/ee.2020.6766) [In Persian].
- Savari, M., & Naghibeiranvand, F. (2022). Investigating the role of communication and information channels in adopting agricultural water conservation behavior. *Environ. Water Eng.*, 8(1), 262-268. DOI: [10.22034/jewe.2021.279932.1541](https://doi.org/10.22034/jewe.2021.279932.1541) [In Persian].
- Seidi, M.R., Baradaran, M., & Yazdanpanah, M. (2020). Modeling effective factors on the environmental ethical behavior of villagers with an emphasis the theory of value conscience-normative (Case: Alishravan and Misha Khas in Siwan from Ilam city functions). *Iran. J. Agri. Econom. Develop. Res.*, 5(4), DOI: [10.22059/IJAEDR.2019.274643.66870](https://doi.org/10.22059/IJAEDR.2019.274643.66870) [In Persian].
- Shahpasand, M. R., Bandari, A., Emami, N., Norozi, A., & Ghasemi, J. (2021). Explanation of effective factors on life environmental

- behavior of gardeners in Meshkin shahr county. *Iran. J. Agri. Econom. Develop. Res.*, 52(4), 663-678. DOI: [10.22059/IJAEDR.2021.293647.668853](https://doi.org/10.22059/IJAEDR.2021.293647.668853) [In Persian].
- Shayan, H. Barghi, H., & Jalali, A. (2018). Evaluation of the role of village leaders in the process of sustainable rural development (case study: Gulab village, Kashan county). *Geogra.Thought Quart.*, 10(9), 103-123. DOI: https://geonot.znu.ac.ir/article_33612.html [In Persian].
- Sheikhi, H., Prizadi, T., & Vermziar, B. (2012). Survey and evaluation of villagers' performance in the process of rural management and development (case study: Hamadan county), *Spatial Plan.*, 3(3), 17-32, DOI: [20.1001.1.22287485.1392.3.3.4.5](https://doi.org/20.1001.1.22287485.1392.3.3.4.5) [In Persian].
- Sheikhi, Z., & Hassanian, H. (2014). Management of rural waste in the villages of Bushehr province. *Urban Manage.*, 13(34), 323-334 [In Persian].
- Valaei, M., Abdulahi, A., Manafi Azar, R., & Safari, N. (2015). Analysis of factors affecting sustainable rural development with an emphasis on entrepreneurship (Case study: Murhamat Abad North District - Miandoab County). *Region. Plan.*, 5(19), 149-161. DOI: [20.1001.1.22516735.1394.5.19.12.9](https://doi.org/20.1001.1.22516735.1394.5.19.12.9) [In Persian].
- Wolf, M. J, Emerson, J. W., Esty, D. C., de Sherbinin, A., & Wendling, Z. A. (2022). *Environmental Performance Index*. New Haven, CT: Yale Center for Environmental Law & Policy.